

Kärkihanke 3

LAPSI- JA PERHEPALVE- LUIDEN MUUTOSOHJELMA

Hakujulistus 1.9.2016

KUVAILULEHTI

Julkaisija	Päivämäärä
Sosiaali- ja terveysministeriö	1.9.2016
Tekijät	Toimeksiantaja
-	Sosiaali- ja terveysministeriö
	HARE-numero ja toimitilimen asettamispäivä
	-

Muiston nimi
Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma Hakujulistus 1.9.2016

Tiivistelmä

■ Tässä julkaisussa kuvataan kärkihankkeen Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma vuosien 2017–2018 aikana rahoitettavan maakunnallisen muutostyön valtionavustusten hakukriteereitä, hakuprosessia sekä maakunnallisten kehittämiskokonaisuuksien sisältöä.

Asiasanat

Lapset, nuoret, perheet, palvelut, toimintakulttuuri, muutostyö, valtionavustus

Sosiaali- ja terveysministeriön
raportteja ja muistioita 2016:52
ISSN-L 2242-0037
ISSN 2242-0037 (verkkopainos)
ISBN 978-952-00-3834-2
URN:ISBN:978-952-00-3834-2
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3834-2>

Muut tiedot

www.stm.fi

Kokonaissivumäärä

15

Kieli

Suomi

SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ

PRESENTATIONSBLAD

Utgivare	Datum
Social- och hälsovårdsministeriet	1.9.2016
Författare	Uppdragsgivare
-	Social- och hälsovårdsministeriet
	Projektnummer och datum för tillsättandet av organet
	-

Rapportens titel

Program för utveckling av barn- och familjetjänster Offentliggörande av ansökan 1.9.2016

Referat

■ I denna publikation beskrivs ansökningskriterierna och ansökningsprocessen för ansökan om statsunderstöd för förändringsarbete i landskapen som finansieras inom ramen för spetsprojektet Programmet för utveckling av barn- och familjetjänsterna 2017–2018 och innehållet i landskapens utvecklingshelheter.

Nyckelord

Barn, unga, familjer, tjänster, verksamhetskultur, förändringsarbete, statsunderstöd

Social- och hälsovårdsministeriets
rapporter och promemorior 2016:52
ISSN-L 2242-0037
ISSN 2242-0037 (online)
ISBN 978-952-00-3834-2
URN:ISBN:978-952-00-3834-2
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3834-2>

Övriga uppgifter
www.stm.fi/svenska

Sidoantal	Språk
15	Finska

SISÄLLYS

1	VALTIONAVUSTUSTEN HAKEMINEN JA MYÖNTÄMINEN.....	5
1.1	Yleistä avustuksen tarkoituksesta ja myöntämisestä.....	5
1.2	Rahoitus ja avustusten saajat.....	5
1.3	Hakukriteerit	6
1.4	Hakuaikataulu.....	7
1.5	Valtionavustusten hakeminen.....	7
1.6	Maakunnan hankesuunnitelma.....	7
2	MAAKUNNALLISET KEHITTÄMISKOKONAISUUDET.....	9
	Liite 1 Lapsen oikeuksia ja tietoperusteisuutta vahvistava toimintakulttuurin muutos.	10
	Liite 2 Perhekeskustoimintamallin kehittäminen ja käyttöönotto	11
	Liite 3 Varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitos lapsen ja nuoren hyvinvoinnin tukena	12
	Liite 4 Erityis- ja vaativimman tason palveluiden kehittäminen	13
	Liite 5 Hakuun liittyvät ohjeet ja asiakirjat	14
	Liite 6 Ohjeistus hankesuunnitelman laatimiseksi	15

1 VALTIONAVUSTUSTEN HAKEMINEN JA MYÖNTÄMINEN

1.1 YLEISTÄ AVUSTUKSEN TARKOITUKSESTA JA MYÖNTÄMISESTÄ

Valtionavustus on osa LAPE -kärkihankkeen maakunnille tarjoamaan muutoksen tukea. Avustuksen tarkoituksena on edistää maakunnan muutostyötä kohti lasten, nuorten ja perheiden oikea-aikaista ja tarpeenmukaista sekä kustannusvaikuttavaa tukea, kaikkien lapsi- ja perhepalveluiden yhteensovittamista sekä eri toimijoiden kumppanuuksia uuden kunnan ja maakunnan toimintaympäristössä.

Muita tuen elementtejä ovat maakunnallinen muutosagentti sekä koulutus ja valmennus. Muutosagentin rahoitusta haetaan erikseen. Maakunnallista muutostyötä tehdään tiiviissä vuorovaikutuksessa toisten maakuntien sekä kansallisen kehittämistyön kanssa.

Tavoitteena on, että valtionavustusta voitaisiin myöntää jokaiselle maakunnalle sekä erikseen pääkaupunkiseudulle ja muulle Uudellemaalle (19 hankekokonaisuutta) niin, että muutostyö alkaisi vuoden 2017 alusta.

Tarkoitus on, että jokaisesta maakunnasta sekä pääkaupunkiseudulta tulisi kärkihankkeelle yksi yhteinen eri toimijoiden yhteistyönä laadittu valtionavustushakemus. Hakijoita voidaan pyytää täydentämään hakemusta, mikäli hankekriteerien täyttymisessä on puutteita.

1.2 RAHOITUS JA AVUSTUSTEN SAAJAT

Kärkihankkeen kokonaisrahoitus vuosina 2016–2018:	40 miljoonaa euroa
Valtionavustuksiin kohdennettava rahoitus:	n. 20 miljoonaa euroa

Valtionavustuksen saaja

Valtionavustusta voidaan myöntää kuntien, kuntayhtymien, yleishyödyllisten yhteisöjen ja yritysten muodostamien yhteenliittymien (hankekonsortioiden) toteuttamille alueellisille (maakunnallisille) hankekokonaisuuksille. Hankekonsortion tulee valita se taho, joka toimii hankehallinnoijana. Hankehakemuksen valmistelu toteutetaan LAPE -yhteistyörakenteissa.

Hankkeiden tuki-intensiteetti

Kuntien ja kuntayhtymien valtionavustus voi olla enintään 80 prosenttia valtionavustukseen oikeuttavista kustannuksista.

Järjestöjen, yritysten ja palveluntuottajien taloudelliseen toimintaan myönnettävä valtionavustus voi olla enintään 40 - 60 prosenttia riippuen yrityksen koosta ja hankkeen toteuttamistavasta. Ei-taloudelliseen toimintaan myönnettävä valtionavustus on pääsääntöisesti enintään 80 prosenttia valtionavustukseen oikeuttavista kustannuksista. Valtionavustus voi olla täysimääräinen, mikäli siihen on erityisen perusteltu syy.

Omarahoitusosuutena hyväksytään myös hakijoiden henkilöstön oma työ. Mikäli avustuksen saajalle myönnetään kärkihankkeiden valtionavustusta taloudelliseen toimintaan, ei raha-automaattiyhdistyksen myöntämää yleisavustusta kuitenkaan voida käyttää omarahoituksena.

Hyväksyttävät kustannukset

Valtionavustusta maksetaan hankkeen toteuttamiseen liittyvien hyväksyttävien kustannusten perusteella. Valtionavustukseen oikeuttavia kustannuksia ovat

- 1) hankkeen välttämättömät hallinnointikustannukset;
- 2) hankkeen henkilöstökustannukset;
- 3) matkakustannukset;
- 4) toimitilojen vuokrat;
- 5) välineiden ja laitteiden kustannukset siltä osin kuin ja siltä ajalta kun niitä on käytetty hankkeessa. Jos tällaisia välineitä ja laitteita ei käytetä hankkeen tarpeisiin koko niiden käyttöikä, tukikelpoisiksi katsotaan ainoastaan poistokustannukset, jotka vastaavat hankkeen kesto laskettuna yleisesti hyväksytyjen kirjanpitoperiaatteiden mukaan;
- 6) ulkopuolisista lähteistä markkinaehdoin ostetun tai käyttöluvalla hankitun sopimukseen perustuvan tutkimuksen, tietämyksen sekä konsultoinnin ja vastaavien palveluiden kustannukset, kun niitä on käytetty yksinomaan hanketta varten;
- 7) muut yleiskustannukset ja toimintakustannukset, mukaan lukien suoraan hankkeesta aiheutuvat materiaalien, tarvikkeiden ja vastaavien tuotteiden kustannukset. Kustannuksiksi voidaan hyväksyä esimerkiksi hankkeen viestinnästä ja tiedotuksesta syntyviä tarpeellisia kustannuksia.

Hyväksyttävien kustannusten tarkentavat ohjeet on kuvattu hyvinvoinnin ja terveyden kärkihankkeiden valtionavustushaun 2016 [yhteisohjeessa](#).

1.3 HAKUKRITEERIT

Valtionavustuksen saamiseksi hankkeen tulee täyttää seuraavat hakukriteerit:

1. Relevanssikriteeri:
  - Muutoshanke edistää Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman [hankesuunnitelman](#) (jatkossa LAPE -hankesuunnitelma) tavoitteita sekä valitun/valittujen kehittämiskokonaisuuksien toimeenpanosuunnitelmien toteutusta.
  - Muutoshanke kohdistuu selkeästi yhteen tai useampaan tässä hakujulistuksessa sivulla 5 ja liitteissä 1-4 määriteltyyn neljään kehittämiskokonaisuuteen siten, että hanke sisällöllisesti kattaa koko valitun kehittämiskokonaisuuden tai valitut kehittämiskokonaisuudet.
2. Alueellisen kattavuuden kriteeri:
  - Muutoshanke toteutetaan riittävän suurella alueella (maakunnan kaikki tai lähes kaikki kunnat osallistuvat).
  - Kehittämiskokonaisuuksien sisällä voi kuntien kesken olla painotuseroja siten, ettei maakunnan jokainen kunta osallistu valitun/valittujen kehittämiskokonaisuuksien kaikkien osa-alueiden toimeenpanoon täysimääräisesti.
  - Uudenmaan maakunnan alueelta voidaan poikkeuksena edellä kuvatusta valmistella kaksi hankehakemusta; yksi pääkaupunkiseudun kuntien alueelle ja toinen Uudenmaan muiden kuntien alueelle.
3. Monitoimijaisuuskriteeri:
  - Maakunnan alueella muutosta toteuttavat yhteistyössä kuntien/kuntayhtymien kanssa järjestöt, seurakunnat, yritykset ja/tai muut toimijat
  - Mahdollisimman laaja monitoimijaisuus katsotaan hankkeelle eduksi.
  - Kunnan lasten, nuorten ja perheiden palveluiden osalta usean hallinnonalan mukanaolo on välttämätöntä.
  - Sivistystoimen osalta mukana voivat olla myös valtioneuvoston ja/tai opetus- ja kulttuuriministeriön järjestämisluvan omaavat opetuksen ja koulutuksen järjestäjät.

4. Osallisuuskriteeri:

- Lasten, nuorten ja vanhempien osallistumisesta kehittämistyöhön on laadittu suunnitelma. Monipuolisuus ja innovatiivisuus lasten, nuorten ja vanhempien osallistumisessa katsotaan hankehakemukselle eduksi.

1.4 HAKUAIKATAULU

1. Valtionavustusten haku käynnistyy 1.9.2016
2. Hakijoille järjestetään tuki- ja verkostoitumisseminaarit
  - 20.9.2016 klo 9.00 -12.00, Toimintakulttuurin muutos
  - 16.9.2016 klo 9.00 -12.00, Perhekeskustoimintamalli sekä Varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitos lapsen ja nuoren hyvinvoinnin tukena
  - 21.9.2016 klo 13.00 -16.00, Erityis- ja vaativimman tason palveluiden kehittäminen

Lisäksi hakemusten valmistelun tueksi järjestetään mahdollisuus verkkokonsultaatioon. Yksi verkkoklinikkatapaamisista suunnataan erityisesti järjestöjä koskevien kysymysten käsittelyyn. Verkkoklinikkatapaamisten ajankohdat ovat:

26.9.2016 klo 16.00 -17.00
 3.10.2016 klo 16.00 -17.00 (erityisesti järjestöjä koskevat kysymykset)
 10.10.2016 klo 16.00 -17.00

3. Hakuaika päättyy 4.11.2016 klo 16:15
4. LAPE -kärkihankkeen ohjausryhmän kokous, jossa päätetään avustusesityksestä 14.12.2016
5. Sosiaali- ja terveysministeriö tekee avustuspäätökset viimeistään 20.12.2016

Maakunnallisten muutoshankkeiden toteutus 1.1.2017 - 31.12.2018

1.5 VALTIONAVUSTUSTEN HAKEMINEN

Avustusta hankkeisiin haetaan sosiaali- ja terveysministeriön lomakkeella "Hakemus valtionavustuksen saamiseksi". Lomake on saatavissa sosiaali- ja terveysministeriön nettisivuilta osoitteesta stm.fi / Hankkeet ja säädösvalmistelu / Kärkihankkeet / Rahoitushaut. Samasta osoitteesta löytyvät myös hakemuksen liitelmakkeet.

Hakulomake liitteineen on toimitettava sähköisesti pdf-tiedostona sosiaali- ja terveysministeriön kirjaamoon osoitteella kirjaamo@stm.fi hakuajan päättymiseen mennessä.

Täydentävää tietoa hakuohjeistuksesta löytyy valtionavustuksia koskevasta [asetuksesta](#), [hakulomakkeen](#) täyttöohjeista sekä kärkihankkeiden yhteisestä [hakuohjeesta](#). Hakuohjeistusta täydennetään lisäksi hakijoille järjestettävien tuki- ja verkostoitumisseminaarien yhteydessä. Tukea hakemusten laadintaan voi saada myös konsultoimalla LAPE-muutosohjelman vastuuhenkilöitä suorina verkkolähetyksinä järjestettävien verkkoklinikoiden yhteydessä.

Kaikki hakuun liittyvät asiakirjat, joihin hakijan on tutustuttava, on listattu liitteessä 5.

1.6 MAAKUNNAN HANKESUUNNITELMA

Hakemusten arvioinnin yhdenmukaisuuden ja laadun varmistamiseksi hakemusten tulisi olla vertailukelpoisia. Ohjeet hankesuunnitelman laatimiseksi on kuvattu liitteessä 6.

Maakunnan hankesuunnitelmasta on käytävä ilmi, mihin Lapsi- ja perhepalveluiden muutoshjelman kehittämiskokonaisuuteen/kehittämiskokonaisuuksiin hanke liittyy ja hankesuunnitelman on oltava selkeästi linjassa kyseisten kehittämiskokonaisuuksien teemakohtaisten toimeenpanosuunnitelmien kanssa.

Hankesuunnitelmassa on lisäksi oltava tiedot hankkeen organisoinnista sekä siitä, kuinka hanke toteutetaan monitoimijaisena yhteistyönä. Lasten, nuorten ja perheiden osallistumisesta kehittämistyöhön on esitettävä suunnitelma.

Suunnitelmassa on oltava kuvaus lähtötilanteesta, hankkeen työvaiheista ja niiden aikataulutuksesta sekä niistä toimenpiteistä, joilla varmistetaan muutostyön sekä pilotoitavien palvelumallinnosten juurtuminen osaksi normaalia toimintaa hankkeen aikana ja sen jälkeen.

Hankesuunnitelmaan on lisäksi sisällyttävä suunnitelma hankkeen arvioinnista, viestintä- ja vaikuttamissuunnitelma sekä riskienhallintasuunnitelma.

On tärkeää, että maakunnan hankesuunnitelman valmistelu toteutetaan mahdollisimman avoimesti siten, että eri toimijat voivat laajasti olla siinä mukana. Suunnitelmasta tulee ilmetä tiiviisti, miten sen valmistelussa on maakunnassa tiedotettu ja millaisella prosessilla se on valmistunut.

2 MAAKUNNALLISET KEHITTÄMISKOKONAISUUDET

Maakunnallisen muutostyön tavoitteena on edistää lasten ja nuorten hyvinvointia. Se tehdään siirtämällä tuen painopistettä korjaavista ehkäiseviin palveluihin.

Uudistamista ohjaavat seuraavat periaatteet: lapsen oikeudet ja lapsen etu, lapsi- ja perhelähtöisyys, perheiden monimuotoisuus sekä lasten, nuorten ja perheiden omien voimavarojen vahvistuminen.

Muutostyössä

- 1) vahvistetaan lapsen oikeuksiin ja tietoon perustuvaa toimintakulttuuria päätöksenteossa ja palveluissa
- 2) verkostoidaan alueen matalan kynnyksen palvelut perhekeskustoimintamallin mukaisesti sekä lisätään vanhemmuuden ja parisuhteen sekä muuta varhaista tukea
- 3) vahvistetaan varhaiskasvatuksen, koulun ja oppilaitosten roolia lapsen hyvinvoinnin tukemisessa
- 4) uudistetaan erityis- ja vaatvimman tason palvelut asiakaslähtöisyyden ja integraation periaattein

Muutostyössä hyödynnetään monipuolisesti digitalisaation mahdollisuuksia.

Maakunnallinen muutostyö kohdentuu siis Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman toimeenpanosuunnitelmien mukaisesti seuraaviin neljään kehittämiskokonaisuuteen:

1. Lapsen oikeuksia ja tietoperusteisuutta vahvistava toimintakulttuurin muutos (Liite 1)
2. Perhekeskustoimintamallin kehittäminen ja käyttöönotto (Liite 2)
3. Varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitos lapsen ja nuoren hyvinvoinnin tukena (Liite 3)
4. Erityis- ja vaatvimman tason palveluiden kehittäminen (Liite 4)

Maakunnalliset kehittämiskokonaisuudet

Maakunnallisen muutostyön kohteeksi voidaan valita yksi tai useampia em. kehittämiskokonaisuuksista. Kaikilla neljällä kehittämiskokonaisuudella on tiiviit liittymäpinnat toisiinsa, mikä on huomioitava kehittämistyössä. Kokonaisuudet 2 ja 3 liittyvät erityisen läheisesti toisiinsa matalan kynnyksen ja varhaisen tuen verkostoinnin sekä uuden kunnan ja tulevan maakunnan palveluiden yhteensovittamisen kannalta.

Liite 1 Lapsen oikeuksia ja tietoperusteisuutta vahvistava toimintakulttuurin muutos

Maakunnallisessa muutostyössä vahvistetaan lapsen oikeuksiin ja tietoon perustuvaa toimintakulttuuria päätöksenteossa (kunnissa ja tulevassa maakuntahallinnossa) sekä palveluissa kehittämällä välineitä, pilotoimalla ja ottamalla mahdollisuuksien mukaan käyttöön seuraavia toimintamalleja:

1. [Lapsiystävällisen hallinnon toimintamalli](#)
2. [Päätösten lapsivaikutusten arviointi](#)
3. [Välineet lapsilähtöiseen budjetointiin](#)
4. [Perheystävällisen työpaikan toimintamalli](#)

Sekä osallistamalla muiden samaa teemaa kehittävien maakuntien kanssa kansalliseen kehitystyöhön seuraavilla alueilla:

5. [Järjestelmä ja välineet lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja palveluiden seurantaan ja raportointiin](#)
6. Edistämällä yhteensovittavaa johtamista ja verkostojohtamista lapsi-, nuoriso- ja perhepalveluissa (suunnitelma valmistuu myöhemmin)
7. Uudistamalla ammattilaisten osaamista muutosta tukevaksi (suunnitelma valmistuu myöhemmin)

Hakemuksen liitteenä olevan maakunnallisen hankesuunnitelman on oltava selkeästi linjassa LAPE-hankesuunnitelman sekä toimintakulttuurin muutokseen liittyvien toimintamallien teemakohtaisten toimeenpanosuunnitelmien kanssa. Hankesuunnitelman on myös sisällöllisesti katettava koko toimintakulttuurin muutosta koskeva kehittämiskokonaisuus.

Toimintakulttuurin muutoksen välineitä ja toimintamalleja kehitetään eteenpäin yhteistyössä osallistuvien maakuntien kanssa. Tätä varten järjestetään loka-joulukuussa 2016 työpajoja, joista ilmoitetaan erikseen. Tässä prosessissa em. suunnitelmat tarkentuvat.

Jatkossa kehitystyö tulee sisältämään toimintakulttuurin kehitystyöhön osallistuvien maakuntien toimijoiden yhteisiä koulutuksia ja valmennuksia. Koulutustarpeita arvioidaan yhteistyössä maakuntien kanssa.

Hakijoille, jotka valmistelevat valtionavustushakemusta toimintakulttuurin muutokseen liittyen, järjestetään **tuki- ja verkostoitumisseminaari 20.9.2016 klo 9.00 - 12.00 Säätytalolla, Snellmaninkatu 9-11, 00170 Helsinki.**

Liite 2 Perhekeskustoimintamallin kehittäminen ja käyttöönotto

Perhekeskustoimintamalliin kohdistuvan maakunnallisen muutostyön tavoitteena on ottaa käyttöön paikallisesti sovellettava perhekeskustoimintamalli. Perhekeskustoimintamallilla tarkoitetaan lähipalvelujen kokonaisuutta, joka sisältää lapsille ja perheille suunnatut hyvinvointia ja terveyttä sekä kasvua ja kehitystä edistävät sekä varhaisen tuen ja hoidon palvelut. Perhekeskus palvelee kaikkia lapsia ja perheitä ml. monimuotoiset perheet, vammaisen lapsen perheet ja maahanmuuttajat. Kyseessä on uusi tapa verkostoida nykyisin hajanaiset lasten ja perheiden palvelut ja sovittaa ne yhteen synergiaetuja tuottavasti ja lapsi- ja perhelähtöisesti siten, että jokainen lapsi ja perhe saa ajoissa tarvitsemansa tuen ja avun. Tulevaisuudessa perhekeskukseen kuuluu sekä maakuntien että kuntien järjestämiä palveluita ja järjestöjen sekä seurakuntien palveluita ja toimintaa.

Kehittämistyötä tehdään tiiviissä yhteistyössä varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitos lapsen ja nuoren hyvinvoinnin tukena -kokonaisuuden kanssa (kehittämiskokonaisuus 3).

[Perhekeskustoimintamallin kehittämiskokonaisuus](#) sisältää seuraavaa:

1. Perhekeskustoimintamalli
  - Palveluiden kokonaisuus
  - Ydintehtävät ja sisältö mm. tarpeiden tunnistaminen sekä tuen ja avun järjestäminen
  - Toimintaperiaatteet ja toimintatavat
  - Organisoiminen, johtaminen ja toiminnan yhteensovittaminen
2. Perhekeskustoimintamallin osana kehitetään seuraavia osa-alueita:
  - [Vanhemmuuden ja parisuhteen tuen vahvistaminen](#)
  - [Erotilanteen palveluiden kehittäminen lapsen etua, sovinnollisuutta ja toimivaa yhteistyövanhemmuutta edistäviksi](#)
  - [Näyttöön perustuvien varhaisen tuen ja hoidon sekä vanhemmuustaitojen ohjaamisen työkalupakkien käyttöönotto](#)
  - [Turvapaikanhakija- ja maahanmuuttajalasten sekä heidän perheidensä matalan kynnyksen palveluiden kehittäminen](#)

Perhekeskustoimintamallia kehitetään syksyn 2016 aikana työpajaprosessissa, johon mm. valtionavustushakemusta valmistelevat hakijat voivat ottaa osaa. Työpajaprosessin myötä perhekeskustoimintamalli ja toimeenpanosuunnitelma tarkentuvat.

Hakemuksen liitteenä olevan maakunnallisen hankesuunnitelman on oltava selkeästi linjassa LAPE-hankesuunnitelman sekä perhekeskustoimintamallin sekä siihen linkittyvien eri osa-alueiden teemakohtaisten toimeenpanosuunnitelmien kanssa. Hankesuunnitelman on myös sisällöllisesti katettava koko perhekeskustoimintamallia koskeva kehittämiskokonaisuus.

Hakijoille, jotka valmisteleval valtionavustushakemusta perhekeskustoimintamalliin liittyen, järjestetään **tuki- ja verkostoitumisseminaari 16.9.2016 klo 9.00 - 12.00, Tieteiden Talolla, Kirkkokatu 6, 00170 Helsinki.**

Liite 3 Varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitos lapsen ja nuoren hyvinvoinnin tukena

Kehittämiskokonaisuuden tavoitteena on vahvistaa varhaiskasvatuksen, koulun ja oppilaitosten roolia lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemisessa. Lisäksi tavoitteena on valmistautua sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen tuottamaan toimintaympäristön muutokseen vahvistamalla yhteistyörakenteita maakunnan vastuulle siirtyvien sote-palveluiden sekä kunnan sivistyspalveluiden välillä. Kehittämistyö koskee varhaiskasvatusta, esi- ja perusopetusta sekä nuorisosaasteen lukiokoulutusta ja ammatillista peruskoulutusta.

Kehittämistyön kokonaisuus sisältää varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa toteutettavan hyvinvointia tukevan työn sekä yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhuollon. Tämä kokonaisuus voidaan myös yhteen sovittaa perhekeskuksen toiminnan, kuten vanhemmuuden tuen, kanssa.

Ensimmäisenä tavoitteena on vahvistaa varhaiskasvatus-, koulu- ja oppilaitosympäristöjen ja -yhteisöjen hyvinvointia ja sen edistämiseen liittyvää työtä. Kehittämistyö kohdentuu mm. yhteisölliseen toimintakulttuuriin, kiusaamisen ehkäisyyn ja tehokkaiisiin puuttumiskäytäntöihin. Koulun ja oppilaitosten roolia lapsen vapaa-ajan ja harrastamisen tukena lujitetaan. Hyvinvointityössä tarvittavaa yhteistyötä vahvistetaan eri kumppaneiden kanssa.

Toisena tavoitteena on yksilökohtaisen työn sisältöjen ja toimintatapojen kehittäminen. Palveluiden lapsilähtöisyys ja monialainen yhteistyö eri tahojen välillä ovat kehittämistyön kohteena, kuten myös varhaiskasvatukseen, kouluun ja oppilaitoksiin jalkautuvat erityispalvelut.

Kehittämistyötä voidaan tehdä tiiviissä yhteistyössä perhekeskustoimintamallin kehittämistyön kanssa (kehittämiskokonaisuus 2) ja sen on perustuttava lasten, nuorten ja vanhempien omaan osallistumiseen.

[Varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitos lapsen ja nuoren hyvinvoinnin tukena](#) - kehittämiskokonaisuuden yksityiskohtaisempi toimeenpanosuunnitelma on luettavissa täältä.

Hakemuksen liitteenä olevan maakunnallisen hankesuunnitelman on oltava selkeästi linjassa LAPE-hankesuunnitelman sekä varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitos lapsen ja nuoren hyvinvoinnin tukena -kehittämiskokonaisuuden toimeenpanosuunnitelman kanssa. Hankesuunnitelman on myös sisällöllisesti katettava koko valittu kehittämiskokonaisuus.

Hakijoille, jotka valmistelevat valtionavustushakemusta Varhaiskasvatus ja koulu lapsen hyvinvoinnin tukena -kehittämiskokonaisuuteen liittyen, järjestetään **tuki- ja verkostoitumis-seminaari 16.9.2016 klo 9.00 - 12.00, Tieteiden Talolla, Kirkkokatu 6, 00170 Helsinki.**

Liite 4 Erityis- ja vaativimman tason palveluiden kehittäminen

Erityis- ja vaativimman tason palveluihin kohdistuvan muutostyön tavoitteena on uudistaa palvelut asiakaslähtöisyyden ja integraation periaattein, uudistaa palvelujen rakenteita sote- ja maakuntauudistus huomioiden sekä luoda työskentelytapoja, jotka perustuvat tutkimustietoon ja hyvin suunniteltuihin moniammatillisiin toimintamalleihin.

Muutos koskee lasten, nuorten ja perheiden erikoissairaanhoidon, lastensuojelua, vammaisten lasten ja nuorten sekä heidän perheidensä erityispalveluita, alaikäisille ja lapsiperheiden vanhemmille suunnattuja päihdehuollon erityispalveluita, opetustoimen kanssa yhteistyönä toteutettavia erityistason tukimuotoja, yhteistyössä poliisin kanssa toteutettuja työmuotoja sekä rikosseuraamuslaitoksen, yksityisten palveluntuottajien ja järjestöjen tuottamia erityispalveluita.

Erityis- ja vaativimpien palveluiden kehittämiskokonaisuuteen sisältyvät seuraavat osa-alueet:

1. Integratiivisten toimintamallien kehittäminen yhdessä perustason palveluiden kanssa
  - a. Monitoimijainen arviointimalli
  - b. Erityisosaamisen liittäminen osaksi perustason palveluja, uudet toimintamallit vertikaalisen integraation mahdollistamiseksi
  - c. Monialainen yhteistyö ja osaamisen yhdistäminen erityistason palveluissa, uudet toimintamallit horisontaalisen integraation mahdollistamiseksi
2. Lastensuojelun kehittäminen
  - a. Lastensuojelun perhetyö ja perhekuntoutus
  - b. Lastensuojelun sosiaalityön moniammatillinen toimintamalli
  - c. Lastensuojelun laitoshoidon
  - d. Lastensuojelun perhehoito
  - e. Sijaishuollon valvonnan ja ohjauksen malli
3. Erityistason palveluiden uudistaminen
4. Vaativimman tason palveluiden uudistaminen

Erityis- ja vaativimman tason palveluiden kehittämisen toimeenpanosuunnitelmia sekä tähän palvelukokonaisuuteen liittyviä rakenteita ja palvelumallinnoksia työstetään syksyn 2016 aikana työpajaprozessissa, johon voivat osallistua myös valtionavustushakemuksia kyseiseen kehittämiskokonaisuuteen valmistelevat hakijat. Lisätietoa [työpajaprozessista](#) ja [toimeenpanosuunnitelmaluonnoksista](#) löytyy oheisten linkkien kautta.

Hakemuksen liitteenä olevan maakunnallisen hankesuunnitelman on oltava selkeästi linjassa LAPE-hankesuunnitelman sekä erityis- ja vaativimman tason palveluiden kehittäminen -muutoskokonaisuuden toimeenpanosuunnitelmien kanssa. Hankesuunnitelman on myös sisällöllisesti katettava koko valittu kehittämiskokonaisuus lukuun ottamatta osaamis- ja tukikeskusten perustamista, joka on vain niiden maakuntien tehtävänä, joissa on yliopistollinen sairaala.

Hakijoille, jotka valmistelevat valtionavustushakemusta Erityis- ja vaativimman tason palveluiden kehittämiseen liittyen, järjestetään **tuki- ja verkostoitumisseminaari 21.9.2016 klo 13.00 - 16.00 Säätytalolla, Snellmaninkatu 9-11, 00170 Helsinki.**

Liite 5 Hakuun liittyvät ohjeet ja asiakirjat

Hakijan tulee tutustua seuraaviin asiakirjoihin:

1. [Valtioneuvoston asetus hyvinvoinnin ja terveyden kärkihankkeille vuosina 2016–2018 myönnettävistä valtionavustuksista](#)
2. [Hyvinvoinnin ja terveyden kärkihankkeiden valtionavustushaku vuonna 2016 - yhteiset hakuohjeet](#)
3. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman hakujulistus (1.9.2016)
4. Hakulomake ja liitteet:
  - 1) [Hakulomake](#)
  - 2) [Osallistujalomake](#)
  - 3) [Hankkeen kustannusarvio](#)
  - 4) Selvitys hankkeen toteuttajille myönnettyistä de minimis tuista
  - 5) Selvitys muilta kuin kunnilta ja kuntayhtymiltä ja maakunnilta
    - a) Tilinpäätöstiedot (muilta kuin kunnilta tai kuntayhtymiltä) kahdelta viimeksi päättyneeltä tilikaudelta.
    - b) Vakuutus siitä, että hankkeen toteuttaja (muu kuin kunta tai kuntayhtymä) ei ole yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 2 artiklan 18 kohdan mukaisissa taloudellisissa vaikeuksissa, eikä sille ole annettu sellaiseen komission aikaisempaan päätökseen perustuvaa maksamatonta perintämääräystä, jossa tuki on julistettu sääntöjenvastaiseksi ja sisämarkkinoille soveltumattomaksi.
  - 6) Hankesuunnitelman ohjeistus, Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman hakujulistus (1.9.2016), liite 6
5. [Hankesuunnitelma](#) ja muut [hankkeeseen liittyvät materiaalit](#)

Liite 6 Ohjeistus hankesuunnitelman laatimiseksi

Hakemusten arvioinnin yhdenmukaisuuden ja laadun varmistamiseksi hakemusten tulisi olla vertailukelpoisia. Ohjeet hankesuunnitelman laatimiseksi:

- 1. Hankkeen nimi**
- 2. Alue, jossa hanke toteutetaan ja valittu kehittämis-**
kokonaisuus/kehittämiskokonaisuudet
  - maakunta, jossa hanke toteutetaan
  - maakunnan kuntien / kuntayhtymien lukumäärä: kaikki/osallistuvat
  - hankkeen muut toteuttajat ja kumppanit
  - valittu kehittämis kokonaisuus/kehittämiskokonaisuudet
- 3. Hakijan tiedot**
  - hankkeen vastuutaho
- 4. Lähtötilanne**
  - maakunnan väestölliset ja alueelliset erityispiirteet LAPE-kärkihankkeen kannalta
  - kuvaus lasten ja nuorten hyvinvoinnin lähtötilanteesta sekä erityisistä haasteista maakunnassa
  - Lapsiin ja perheisiin liittyvän palvelurakenteen kuvaus, haasteet sekä kehittämispotentiaali hallinnonrajat ylittäen
  - alueella aiemmin toteutuneet ja meneillään olevat vastaavanlaiset hankkeet
  - liittymäpinnat alueella muihin teemaan liittyviin hankkeisiin, jotka juurtuneet pysyväksi toiminnaksi
- 5. Valitun kehittämis kokonaisuuden/kehittämiskokonaisuuksien tavoitteet ja tavoitellut hyödyt ml. perustelu valitun kehittämis kokonaisuuden merkitykselle maakunnan kannalta**
- 6. Hankkeen toteutus ja aikataulu**
  - kuvataan kuinka toiminta toteutetaan maakunnallisena yhteistyönä
  - kuvataan toteuttajien työnjako
  - kuvataan suunnitelma lasten, nuorten ja vanhempien osallistumisesta kehittämistyöhön
  - kuvataan tietojärjestelmien yhteiskäyttömahdollisuudet
  - kuvataan toimenpiteet, joilla varmistetaan kehittämis kokonaisuuden juurtuminen osaksi normaalia toimintaa hankkeen aikana ja sen jälkeen
  - kuvataan, miten arvioidaan hankkeen vaikutuksia lasten ja nuorten hyvinvoinnin kannalta
  - hankkeen aikataulutus
- 7. Tarvittavat voimavarat**
  - hankkeessa tarvittava/palkattava henkilöstö
  - budjetti
- 8. Viestintä ja vaikuttaminen**
  - viestintä- ja vaikuttamissuunnitelma
  - juurruttamissuunnitelma
- 9. Toiminnan arviointi**
  - riskien tunnistaminen ja riskien hallintasuunnitelma
  - itsearvioinnin toteutus ja väliarviointi